

SYÖTTEEN OSAYLEISKAAVAN PESIMÄLINNUSTOSELVITYS

Pudasjärven kaupunki

Työnumero: 25009609

Projekti:	Syötteen oyk - pesimälinnusto
Työnumero:	25009609
Asiakas:	Pudasjärven kaupunki
Versio:	Valmis
Päiväys:	5.11.2024
Tekijä:	Ina Tirri ja Atte Lindqvist

Sisältö

1.	JOHDANTO	6
2.	AINEISTO JA MENETELMÄT	8
2.1	Lähtötiedot	8
2.2	Maastotyöt ja raportointi	8
3.	TULOKSET	10
3.1	Linnustoperusteiset Natura-alueet ja tärkeät lintualueet (IBA, FINIBA ja MAALI)	10
3.2	Lähtöaineiston tulkinta Suomen Lajitietokeskuksen linnustotiedoista	11
3.3	Pesimälinnustoselvityksen maastotöiden tulokset	11
3.4	Linnustollisesti arvokkaat alueet ja suositukset	13
4.	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	15
5.	LÄHTEET	16

Liitteet:

1. Linnustollisesti arvokkaiden kohteiden rajaukset
2. Sensitiivisten lintulajien liite

Kartta- ja ilmakuvat:

Maanmittauslaitos (MML)

Karttojen paikkatieto:

Sweco Finland Oy

Valokuvat:

Sweco Finland Oy, 2024

Sweco | Syötteen oyk - pesimälinnusto

Työnumero: 25009609

Päiväys: 5.11.2024

Versio: Valmis

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Yhteyshenkilöt:

Luontoasiantuntija (ekologi FM), Ina Tirri

Sweco Finland Oy

Ilmalantori 4

00240 Helsinki

Puh. +358401877306

sposti: ina.tirri@sweco.fi

Luontoasiantuntija (biologi FM), Atte Lindqvist

Sweco Finland Oy

Lemminkäisenkatu 34

20520 Turku

Puh. +358405840791

sposti: atte.lindqvist@sweco.fi

Sweco | SYÖTTEEN OSAYLEISKAAVAN PESIMÄLINNUSTOSELVITYS

Työnumero: 25010967-007

Päiväys: 5.11.2024

Versio: Valmis

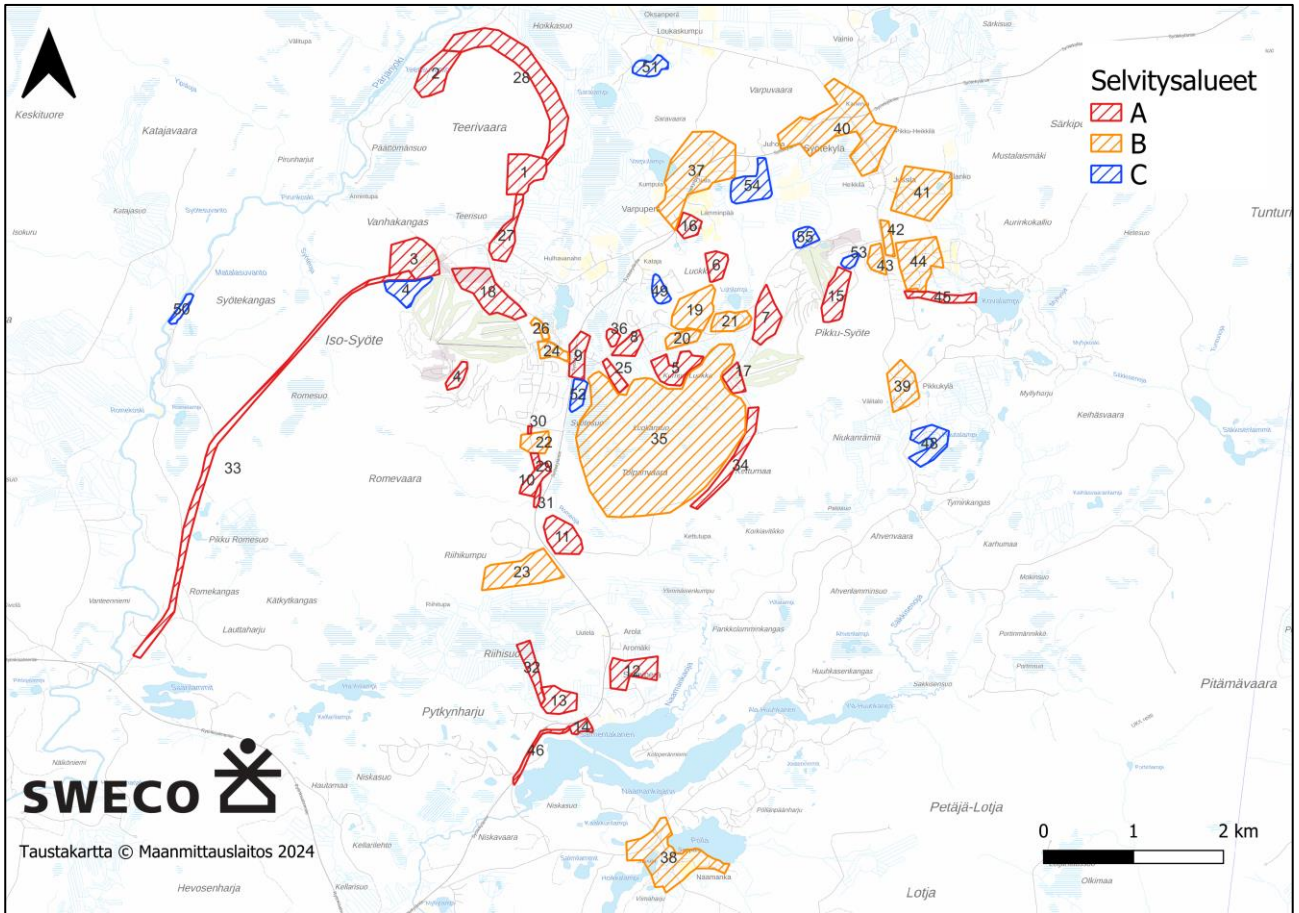
1. JOHDANTO

Pudasjärven kaupunki laatii Syötteen osayleiskaavaa. Osana hanketta selvitettiin Syötteen alueen pesimälinnusto maastokäyntien ja lähtötietojen perusteella. Selvitysalue sijaitsee Pudasjärvellä, aivan Syötteen kansallispuiston vieressä. Luontoselvityksiä varten suunnittelualueelta rajattiin lukuisia pienempiä selvitysalueita, joista osassa (alueet A ja C) suunnitellaan merkittäviä maankäytön muutoksia matkailun tarpeisiin, kuten majoitustoimintaan, ja toisissa (alueet B) retkeilyyn ja virkistyskäyttöön tarkoitettuun reitistöön.

Selvitysalueet koostuvat monenlaisista ympäristöistä, kuten varttuneista metsistä, vaaroista, suoalueista sekä ihmisen muokkaamista paikoista, kuten parkkialueista, mökkikylistä ja virkistyskohteista. Puuston ikä on monin paikoin vanhaa (yli 109-vuotias), ja yhtenäisiä metsäalueita on säästynyt melko hyvin. Selvitysalueita on yhteensä 55.

Pesimälinnustaselvitys tehtiin kahden maastokäynnin sovellettuna kartoituslaskentana luontotyyppiensä ja lähtötietojen perusteella linnuston kannalta potentiaalisesti arvokkaiksi alueiksi arvioituilla kohteilla. Kaikilla selvitysalueilla käytiin vähintään kerran. Toisella maastokäynnillä tarkastettiin kaikki ensimmäisellä kartoituskierröksellä mahdollisesti arvokkaiksi todetut kohteet. Pesimälinnustaselvityksessä keskityttiin erityisesti huomionarvoisiin lajeihin, joita ovat EU:n lintudirektiivin liitteen I lajit, erityisesti suojeltavat lajit, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit sekä Suomen kansainväliset vastuulajit.

Maastokäynnit toteutettiin touko–kesäkuussa 2024. Pesimälinnustaselvityksen tekijöinä olivat ekologi (FM) Ina Tirri ja biologi (FM) Atte Lindqvist Sweco Finland Oy:stä. Raportin karttojen tekemiseen osallistui Mikko Autio (Sweco Finland Oy). Raportin tarkastajana oli FT biologi Kalle Rainio.

Kuva 1. Selvitysalueiden rajaukset, joista alueisiin A ja C on suunnitteilla merkittäviä maankäytön muutoksia ja rakentamista. B-alueet kohdistetaan virkistys- ja retkeilykäyttöön.

2. AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1 Lähtötiedot

Lähtötietoina käytettiin Suomen Lajitietokeskukselta saatuja lintuhavainto-, rengastus- ja pesätietoja (Suomen Lajitietokeskus 2024, aineistopyyntö 30.1.2024). Lisäksi tarkasteltiin tärkeiden lintualueiden (IBA, FINIBA, MAALI) rajauksia (Leivo ym. 2002, BirdLife Suomi 2024), lintudirektiivin perusteella suojeltujen Natura-alueiden rajauksia ja Suomen ympäristökeskuksen karttatasoja luonnon monimuotoisuudelle tärkeitä metsäalueista sekä metsän iästä (Luonnonvarakeskus 2021, Suomen ympäristökeskus 2024a). Lähtötietojen lintuhavaintoaineistoihin sisältyi Suomen Lajitietokeskuksen Laji.fi-portaalin aineisto ”Suojelun arvoisten petolintujen pesäpaikat” selvitysalueelta ja 10 kilometrin säteeltä sen ulkopuolelta. Aineisto sisältää petolintujen ja pöllöjen pesäaineistoa Luonnontieteellisen keskusmuseon linnuston seuranta järjestelmistä vuosilta 2014–2023. Aineisto on rengastusaineistojen osalta Luonnontieteellisen keskusmuseon ammattimaisesti kuratoimaa. Aineiston pesäpaikkoihin viitataan jatkossa termillä ”tunnetut pesäpaikat”. Tämän lisäksi käytettävissä olleeseen aineistoon sisältyivät myös lintujen rengastus- ja löytörekisterin tiedot päiväpetolintujen ja pöllöjen osalta sekä muut huomionarvoiset lintulajit (tietopyyntö 8.5.2024). Huomionarvoisia lajeja ovat erityisesti suojellut lajit (Luonnonsuojeluasetuksen liite 6), EU:n lintudirektiivin liitteen I lajit, valtakunnallisesti uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit, alueellisesti uhanalaiset lajit ja Suomen kansainvälisen linnuston seurannan erityisvastuulajit. Uhanalaisten lajien osalta tarkasteltiin havaintoja silmälläpidettävistä (NT), vaarantuneista (VU), erittäin uhanalaisista (EN) ja äärimmäisen uhanalaisista (CR) lajeista. Havainnot huomionarvoisista kanalinnuista, päiväpetolinnuista, pöllöistä ja muista salassa pidettävistä huomionarvoisista lajeista käsitellään viranomaisia varten laaditussa salassa pidettävässä sensitiivisten lintutietojen liitteessä 2. Luonnonsuojelulailla erityistä suojelua vaativaksi säädettyjen lintulajien tarkempi esiintyminen on salassa pidettävää tietoa (Luonnonsuojelulaki 9/2023). Kansainvälisten (IBA) sekä Suomen (FINIBA) ja maakunnallisesti tärkeiden lintualueiden (MAALI) aluerajaukset saatiin BirdLife Suomelta (BirdLife Suomi 2024). Lintudirektiivin perusteella suojeltujen Natura-alueiden sijainti tarkastettiin Suomen ympäristökeskuksen karttapalvelusta (Suomen ympäristökeskus 2024b).

2.2 Maastotyöt ja raportointi

Pesimälinnustonselvityksen maastotyöt tehtiin sovellettuna kahden laskentakierroksen kartoituslaskentana 26.–29.5.2024 ja 12.–18.6.2024 linnuston seurannan havainnointiohjetta (Koskimies & Väisänen 1988) soveltaen. Selvitysalueet kuljettiin läpi kahteen kertaan pesimälinnustonselvityksen yhteydessä niin, että alueen linnusto saatiin selvitettyä mahdollisimman tarkasti. Alueiden runsaan lukumäärän ja niiden välimatkojen vuoksi keskityttiin ennen kaikkea luonnoltaan arvokkaimpiin kohteisiin sekä niille alueille, joille suunnitellaan runsaammin maankäytön toimia. Retkeily- ja virkistysalueiksi kaavaillut alueet (Kuva 1) selvitettiin pääpiirteittäin ja luonnontilaisimpiin kohteisiin keskittyen. Niiden tuloksiin sisältyy siten epävarmuustekijöitä havainnoinnin kattavuuden suhteen. Osa parhaasta selvitysajasta hupeni jalkaisin tehtävään siirtymään selvitysalueiden välillä, koska monet kohteista eivät olleet automatkan päässä. Käytettävissä ollut aika oli mitoitettu turhan pieneksi selvitysalueiden määrään ja aikaa vieviin siirtymiin nähden. Ihmisen muokkaamille alueille ei tehty toista maastokäyntiä, mikäli ensimmäisellä laskentakierroksella todettiin, että alueella ei ole huomionarvoiselle linnustolle soveliaista elinympäristöä. Pesimälinnustonselvityksen maastotyöt suoritettiin pesimälinnuston havainnoinnin kannalta sopivina ajankohtina kevään eteneminen huomioiden. Taulukossa 1 on esitetty pesimälinnustonselvityksen maastokäyntien ajankohdat ja säätilat. Ensimmäisellä laskentakierroksella sääolosuhteet olivat sopivat, ja toisen laskentakierroksen aikana maastokäyntien ajoittumiseen aamuisin vaikutti niiden kohdistaminen sateettomiin ajankohtiin. Lintujen havainnointi päästiin aloittamaan 15.6. ja 17.6. vasta sateen jälkeen tavallista myöhemmin. Havainnointi jouduttiin 17.6. myös keskeyttämään yli tunniksi sateen takia (Taulukko 1).

Sweco | SYÖTTEEN OSAYLEISKAAVAN PESIMÄLINNUSTOSELVITYS

Työnumero: 25010967-007

Päiväys: 5.11.2024 Versio: Valmis

Pesimälinnustoselvityksessä keskityttiin huomionarvoisiin lajeihin, joita ovat erityisesti suojellut lajit (Luonnonsuojeluasetuksen liite 6), EU:n lintudirektiivin liitteen I lajit, valtakunnallisesti uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit, alueellisesti uhanalaiset lajit ja Suomen kansainvälisen linnustonseurannan erityisvastuulajit (Hyvärinen ym. 2019). Uhanalaisten lajien osalta tarkasteltiin havaintoja silmälläpidettävistä (NT), vaarantuneista (VU), erittäin uhanalaisista (EN) ja äärimmäisen uhanalaisista (CR) lajeista. Muu lintulajisto raportoitiin lajilistana.

Taulukko 1. Pesimälinnustoselvityksen maastokäyntien ajankohdat ja säätilat.

Pvm	Klo	Auringon-nousu	Lämpötila	Tuuli	Pilvisuus	Laskenta-kierros
26.5.2024	3.02–9.50	2.48	+1–14 °C	1–2 m/s	1/8–0/8	1. kierros
27.5.2024	2.49–9.13	2.44	+9–19 °C	3–3 m/s	7/8–0/8	1. kierros
28.5.2024	2.49–9.54	2.40	+11–20 °C	3–4 m/s	3/8–2/8	1. kierros
29.5.2024	2.47–9.11	2.36	+9–19 °C	2–2 m/s	7/8–1/8	1. kierros
30.5.2024	2.30–9.39	2.32	+7–10 °C	3–4 m/s	8/8–8/8	1. kierros
12.6.2024	2.00–8.00	1.37	+7–10 °C	1–3 m/s	2/8–7/8	2. kierros
13.6.2024	2.00–8.00	1.31	+7–14 °C	0–2 m/s	1/8–0/8	2. kierros
14.6.2024	2.00–4.30	1.25	+7–12 °C	0–2 m/s	0/8–0/8	2. kierros
15.6.2024	2.57–6.06	1.17	+9–10 °C	2–0 m/s	8/8–8/8	2. kierros
16.6.2024	1.55–9.15	–	+7–15 °C	0–3 m/s	2/8–1/8	2. kierros
17.6.2024	5.45–6.25	–	+12–12 °C	1–1 m/s	8/8–8/8	2. kierros
17.6.2024	7.35–10.11	–	+12–18 °C	0–3 m/s	8/8–8/8	2. kierros
18.6.2024	1.48–5.34	–	+12–13 °C	2–4 m/s	3/8–5/8	2. kierros

Lisäksi otettiin huomioon vuonna 2023 tehdyn pesimälinnustoselvityksen tulokset, jolloin maastokäynnit tehtiin suunnittelualueen luoteisosassa Vanhakankaan alueella 16.–17.5. ja 9.6.2023 aamuisin klo 2.00–7.40 välillä (Sweco 2023). Ajankohta ja sääolosuhteet olivat sopivat pesimälinnustoselvitykseen.

Maastoselvityksen ja lähtötietojen perusteella asiantuntija-arviona rajatut linnustollisesti arvokkaat kohteet esitetään kartoilla liitteessä 1. Kohteiden rajauserusteet ja huomiointisuositukset kuvataan raportissa. Tärkeimpiä arviointiperusteita linnustollisesti arvokkaiden kohteiden rajaustarvetta analysoitaessa olivat huomionarvoisten lintulajien pesimäaikainen esiintyminen, arvioidun pesimäreviirin sijainti, lajin käyttäytyminen ja ekologia sekä linnuston kannalta arvokkaan luontotyyppin sijainti ja laajuus huomionarvoisten lintulajien havaintopaikkojen ympäristössä. Rajauspäätöksiä tehdessä huomioitiin myös alueella esiintyvien huomionarvoisten lintulajien, pesimäparien ja lintuysilöiden lukumäärä sekä lajien uhanalaisuusluokitus.

Linnustollisesti arvokkaat kohteet luokiteltiin erillisiin arvoluokkiin oppaan Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi ohjeistusta soveltaen (Mäkelä & Salo 2021):

- luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet
- luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet
- luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet
- luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet.

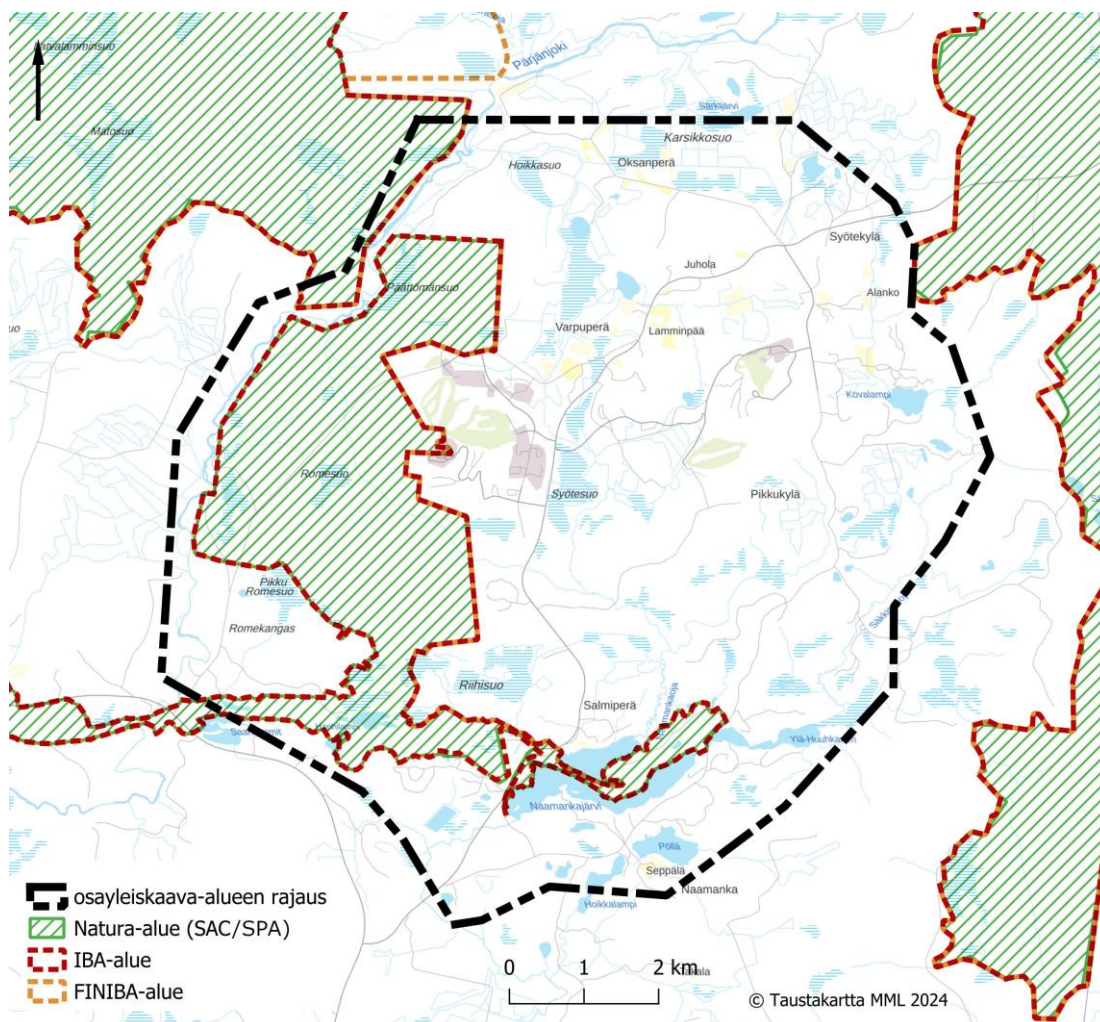
3. TULOKSET

Pesimälinnustoselvityksen lähtötietojen ja maastohavaintojen perusteella selvitysalueelta rajattiin neljä linnustollisesti arvokasta aluetta, jotka esitetään raportin kappaleessa 3.4. Huomionarvoisten lajien havaintopaikat ja asiantuntija-arviona rajatut linnustollisesti arvokkaat alueet esitetään kartalla liitteessä 1.

3.1 Linnustoperusteiset Natura-alueet ja tärkeät lintualueet (IBA, FINIBA ja MAALI)

Suunnittelualueista kuviot 4, 14, 27, 33 ja 46 sijoittuvat osittain Syötteen (SPAFI1103828) Natura 2000 -alueen sisäpuolelle. Alue on turvattu lintudirektiivillä.

Suunnittelualueetta lähin tärkeä lintualue on Syöte-Salmitunturi (IBA 029 / FINIBA 810229). Se on yksi Suomen merkittävimmistä pesimäalueista metsolle, sinipyrstölle ja kuukkelille. Alue on tärkeä myös pohjantikalle, lapintiaiselle ja taviokuurnalle (Leivo ym. 2002). Suunnittelualueen kuviot 14, 37, 54, 55 ja 99 sijoittuvat osittain Syötteen-Salmitunturin IBA/FINIBA-alueelle.

Kuva 2. Tärkeiden lintualueiden ja Natura2000-alueiden sijainnit Syötteen osayleiskaava-alueella ja sen läheisyydessä.

3.2 Lähtöaineiston tulkinta Suomen Lajitietokeskuksen linnustotiedoista

Suunnittelualueilta tai yhden kilometrin säteellä niistä ei tunneta suojelunarvoisten petolintujen pesäpaikkoja Suomen Lajitietokeskuksen aineistossa (Suomen Lajitietokeskus, aineistopyyntö 30.1.2024). Muista huomionarvoisista lajeista selvitysalueilta on havaintoja ainakin kuukkelista ja yhdestä salassa pidettävästä lajista, joka on esitetty sensitiivisten lintutietojen liitteessä (Liite 2). Lisäksi Pikku-Syötteeltä on havainto sinipyrröstä vuodelta 2019.

3.3 Pesimälinnustoselvityksen maastotöiden tulokset

Pesimälinnustoselvityksen maastokäynneillä havaittiin huomionarvoisista lintulajeista (lintudirektiivin liitteen I lajit, erityisesti suojeltavat lajit, kansallisesti tai alueellisesti uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit ja Suomen kansainväliset vastuulajit) 37 lintulajia, jotka on esitetty taulukossa 2. Siinä on mukana myös vuoden 2023 Vanhakankaan alueen pesimälinnustoselvityksen havainto pohjantikasta. Havaituista lajeista erittäin uhanalaisia (EN) ovat hömötiainen sekä räystäspääsky. Räystäspääskyjä pesi Iso-Syötteen Kide-hotellin rakennuksessa, ja neljän yksilön havaittiin hakevan savea pesänrakennusmateriaaliksi myös selvitysalueen pohjoisosassa maaseutuasutuksen tuntumassa (Liite 1). Hömötiaisia tavattiin puolestaan tasaisesti useammalla inventointikohteella. Vaarantuneista (VU) lajeista havaittiin töyhtötiainen, pensastasku, pajusirkku sekä kaksi salassa pidettävää lajia, jotka on esitetty tarkemmin sensitiivisten lintutietojen liitteessä (Liite 2). Alueellisesti uhanalaisista lajeista havaittiin tylli. Erityismaininnan saa sinipyrrstö, joka ei ole Suomessa uhanalainen eikä muutoin huomioitu vastuulajina, mutta jonka Euroopan unionin kannasta ylivoimaisesti suurin osa pesii Suomessa. Laji on myös varttuneiden ja monimuotoisten vaarametsien indikaattorilaji. Havaituista lajeista liro, palokärki, keltävästäräkki, sinipyrrstö ja kolme salassa pidettävää lintulajia kuuluvat lisäksi Syötteen Natura-alueen suojeluperusteisiin.

Taulukko 2. Pesimälinnustoselvityksessä havaitut huomionarvoiset lintulajit. Uhanalaisluokitus Hyvärinen ym. (2019) mukaan. Lyhenteiden selitykset: EN = erittäin uhanalainen, VU = uhanalainen, vaarantunut, NT = silmälläpidettävä; LC = elinvoimainen. IUCN = uhanalaisuusluokka; Dir. = lintudirektiivin liitteen I laji; Va. = Suomen kansainvälinen vastuulaji; Erit. = erityisesti suojeltava laji; RT = alueellisesti uhanalainen laji. Kierros kertoo, mikäli laji havaittiin ensimmäisellä, toisella tai kummallakin maastokäynnillä. Lajit on esitetty systemaattisessa järjestyksessä.

Laji	IUCN	Dir.	Va.	Erit.	RT	Kierros
Laulujoutsen	LC	x	x			2
Metsähanhi	VU	x				1
Alli	NT					1
Telkkä	LC		x			2
Kuikka	LC	x				2
Tylli	LC				x	2
Pikkukuovi	LC		x			1
Kuovi	NT		x			1
Rantasipi	LC		x			1,2
Valkoviklo	NT		x			1,2
Liro	NT	x	x			2
Taivaanvuohi	NT					1,2
Käenpiika	NT					1
Palokärki	LC	x				1,2
Pohjantikka	LC	x	x			-
Haarapääsky	VU					1,2
Räystäspääsky	EN					1,2
Västäräkki	NT					1,2
Leppälintu	LC		x			1,2
Pensastasku	VU					1,2
Pensaskerttu	NT					1,2
Töyhtötiainen	VU					1,2
Hömötiainen	EN					1,2
Närhi	NT					1,2
Kuukkeli	NT		x			2
Harakka	NT					1,2
Järripeippo	NT					1,2
Isokäpylintu	LC		x			1
Pohjansirkku	NT					1,2
Pajusirkku	VU					1,2
Lisäksi havaittiin seitsemän salassa pidettävää lajia (Dir., Va.)						

Suurin osa lajeista havaittiin molemmilla maastokäynneillä. Havaintojen tulkittiin pääosin koskevan reviiriä, koska iso osa havainnoista oli laulavia koiraita tai parihavaintoja. Esimerkiksi pohjansirkkuja lauloi neljässä selvitysalueen kuviossa yhteensä kuusi yksilöä, joista suurin osa havaittiin ensimmäisellä maastokierroksella. Kaikki laulavat koirat lajin osalta tulkittiin reviireiksi ja siten mahdollisiksi pesinnöiksi. Kuukkeleita havaittiin neljä yksilöä kuviossa 6, Luokan vanhassa metsässä (Liite 1, kartta 5). Nämä tulkittiin yhdeksi reviiriksi lajin

ekologian perusteella. Reviiritulkintaan poikkeuksia olivat pääosin ylilentävät linnut, joiden osalta ei voida tehdä tarkempaa tulkintaa pesinnästä alueella. Näitä olivat esimerkiksi metsähanhet, joita nähtiin vain ensimmäisellä kierroksella. Huomionarvoisten lintulajien havaintopaikat on esitetty kartalla liitteessä 1. Tiedot salassa pidettävistä lajeista esitetään sensitiivisten lintutietojen liitteessä (Liite 2).

Muiden kuin huomionarvoisten lajien osalta pesimälinnustoselvityksen maastokäynneillä havaittiin seuraavat 33 lintulajia: kalalokki, metsäviklo, taivaanvuohi, käki, käpytikka, metsäkirvinen, keltävästäräkki, tilhi, peukaloinen, rautiainen, sinipyrstö, punarinta, leppälintu, kivitasku, laulurastas, räkättirastas, punakylkirastas, kulorastas, hernekerttu, tiltalti, pajulintu, hippiaäinen, harmaasieppo, kirjosieppo, sinitäinen, talitiainen, peippo, vihervarpunen, hemppo, urpiainen, pikkukäpylintu, punatulkku ja keltasirkku.

3.4 Linnustollisesti arvokkaat alueet ja suositukset

Havaitut huomionarvoiset lajit ja linnustollisesti arvokkaiden alueiden rajaukset esitetään liitteen 1 kartoilla.

Kohde 1a: arvoluokka 4, monimuotoisuutta tukevat kohteet

Liitekartta 5

Linnustollisesti arvokas kohde 1a ulottuu Pikku-Syötteen länsirinteeltä länteen ja luoteeseen. Alueeseen kuuluva yhtenäinen metsäalue jatkuu Luokan yli. Kohteella ei sijaitse rakennuksia. Metsä on pääosin vanhaa, yli 100-vuotiaasta kuusimetsää. Alueella esiintyy laajaa, yhtenäistä vanhaa metsää elinympäristökseen vaativaa lintulajistoa. Kohde on tärkeä ekologisen verkoston kannalta.

Alueen rajausta sekä pesimälinnustoselvityksen maastokäynneillä havaitut huomionarvoiset lintulajit on esitetty liitteen 1 kartalla 5. Pesimälinnustoselvityksen maastokäynneillä tehtiin selvitysalueella reviirihavaintoja seuraavista huomionarvoisista lajeista: valkoviklo, haarapääsky, leppälintu, hömötiainen, kuukkeli ja harakka sekä neljä salassa pidettävää lajia, jotka on esitetty tarkemmin sensitiivisten lintutietojen liitteessä (Liite 2, kuva 4). Alueella havaittiin myös vanhan metsän indikaattorilaji sinipyrstö.

Huomionarvoisista uhanalaisista lajeista hömötiainen on erittäin uhanalainen ja haarapääsky vaarantunut (Hyvärinen ym. 2019). Kuukkeli ja harakka ovat uhanalaisuudeltaan silmälläpidettäviä. Leppälintu ja kuukkeli ovat Suomen vastuulajeja. Salassa pidettäviin lajeihin kuuluu yksi vaarantunut laji sekä EU:n lintudirektiivin liitteen I lajeja.

Kohde 1b: arvoluokka 3, monimuotoisuutta turvaavat kohteet

Liitekartta 5

Linnustollisesti arvokas kohde 1b rajattiin kohteen 1a keskelle. Alueen tarkemmat rajausperusteet on esitetty sensitiivisten lintutietojen liitteessä (Liite 2).

Kohde 2: arvoluokka 4, monimuotoisuutta tukevat kohteet

Liitekartta 6

Linnustollisesti arvokkaaksi alueeksi 2 rajattiin Jäkälälammen etelä- ja kaakkoispuolella sijaitseva suo. Kohteella ei sijaitse rakennuksia, mutta sen välittömässä läheisyydessä on mökki. Alueen linnusto muodostuu suolla tai sen reunametsissä pesivistä lintulajeista.

Alueen rajausta ja pesimälinnustoselvityksen maastokäynneillä havaitut huomionarvoiset lintulajit on esitetty liitteen 1 kartalla 6. Pesimälinnustoselvityksen maastokäynneillä alueella havaittiin huomionarvoisista lajeista

valkoviklo, liro, taivaanvuohi, hömötiainen, järripeippo, pohjansirkku ja yksi salassa pidettävä lintulaji, joka on esitetty tarkemmin sensitiivisten lintutietojen liitteessä (Liite 2, kuva 1).

Huomionarvoisista lajeista hömötiainen on erittäin uhanalainen (Hyvärinen ym. 2019). Valkoviklo, liro, taivaanvuohi, järripeippo ja pohjansirkku ovat silmälläpidettäviä. Liro on myös lintudirektiivin liitteen I laji. Valkoviklo ja liro ovat Suomen kansainvälisiä vastuulajeja.

Kohde 3: arvoluokka 4, monimuotoisuutta tukevat kohteet

Liitekartta 7

Linnustollisesti arvokas kohde 3 muodostuu pääosin Tolpanvaaran ympäristön luonnontilaisesta suoalueesta ja sitä reunustavasta vanhasta metsästä. Alueen linnusto koostuu suolla tai sen reunametsissä pesivistä lintulajeista.

Alueen rajausta ja pesimälinnustoselvityksen maastokäynneillä havaitut huomionarvoiset lintulajit on esitetty liitteen 1 kartalla 7. Pesimälinnustoselvityksen maastokäynneillä tehtiin reviirihavainnot valkoviklost, taivaanvuohesta, västäräkistä, leppälinnusta, hömötiäisestä, järripeiposta, pohjansirkusta ja kahdesta salassa pidettävästä lajista, joka on esitetty tarkemmin sensitiivisten lintutietojen liitteessä (Liite 2, kuva 5).

Huomionarvoisista lajeista hömötiainen on erittäin uhanalainen (Hyvärinen ym. 2019). Valkoviklo, taivaanvuohi, västäräkki, järripeippo ja pohjansirkku ovat uhanalaisuudeltaan silmälläpidettäviä. Valkoviklo ja leppälintu ovat Suomen kansainvälisiä vastuulajeja.

Kohde 4: arvoluokka 4, monimuotoisuutta tukevat kohteet

Liitekartta 8

Tämän linnustollisesti arvokkaan alueen pesimälinnustoselvitys tehtiin vuonna 2023 (Sweco Finland Oy 2023). Alueella käytiin myös vuonna 2024. Kohde käsittää Vanhakankaan metsäalueen, jossa kasvaa vanhaa luonnontilaista metsää. Siellä on myös runsaasti lahoppua, ja alueen linnusto on kyseistä elinympäristöä suosivaa lajistoa.

Alueen rajausta ja huomionarvoiset lintulajit on esitetty liitteen 1 kartalla 8. Pesimälinnustoselvityksissä havaittiin seuraavien huomionarvoisten lintulajien reviirit: palokärki, pohjantikka, leppälintu, töyhtötiainen, järripeippo, pohjansirkku ja neljä salassa pidettävää lintulajia, jotka on esitetty tarkemmin sensitiivisten lintutietojen liitteessä (Liite 2).

Alueella havaituista lajeista töyhtötiainen on uhanalaisuudeltaan vaarantunut (Hyvärinen ym. 2019). Silmälläpidettäviä lajeja ovat järripeippo ja pohjansirkku. Suomen kansainvälisiä vastuulajeja ovat pohjantikka ja leppälintu. Palokärki ja pohjantikka sekä salassa pidettävät lajit kuuluvat EU:n lintudirektiivin liitteen I lajeihin. Syötteen Natura-alueen suojeluperusteisiin aiheutuu vaikutuksia, mikäli aluetta kavennetaan maankäytön seurauksena. Kohteen 4 pohjoisosaa kuuluu Syötteen kansallispuistoon ja vanhojen metsien suojeluohjelmaan.

4. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Syötteen pesimälinnusto saatiin selvitettyä melko hyvällä tarkkuudella, vaikkakin käytännön ongelmia tuotti selvitysalueiden suuri määrä ja pitkät etäisyydet. Tämä johti siihen, että toisella laskentakierroksella osaan alueista käytettiin suhteessa vähemmän aikaa verrattuna kohteisiin, jotka ensimmäisellä kierroksella todettiin luonnoltaan kiinnostaviksi ja sopiviksi elinympäristöiksi huomionarvoisille lajeille. Selvitykseen sisältyy kuitenkin aina jonkinlainen epävarmuus siitä, että jotkin lajit jäävät havaitsematta. Syötteen alueella vaikeasti havaittavia huomionarvoisia lajeja voivat olla hiljaiselo pesimäaikana (touko–heinäkuussa) viettävät lajit kuten pohjantikka, kuukkeli, riekot ja muut kanalinnut. Riihisuon suoalueen osalta (kuvio 32), maasto oli liian vaikeakulkuista eikä linnustoa saatu selvitettyä toivotulla tarkkuudella. Suoalueella liikkuminen yksin on turvallisuusriski, joka arvioitiin tällä määrällä ja upottavalla suolla melko suureksi. Näin ollen suoaluetta havainnoitiin noin sadan metrin päästä selvitysalueen rajalta.

Aikainen ja lämmin kevät saattoi osaltaan vaikuttaa siihen, että iso osa linnuista oli jo hiljentynyt toisen laskentakierroksen aikana. Esimerkiksi järripeipot ja lähes kaikki ensimmäisellä kierroksella havaitut pohjansirkut olivat hiljentyneet kesäkuun puoliväliin mennessä. Hiljentymisen syynä on kaikkein todennäköisimmin pesinnän aloittaminen. Uusia reviirejä havaittiin kuitenkin vielä toisellakin kierroksella ja molempien laskentakierrosten yhteenlasketut havainnot antoivat melko hyvän kuvan alueen pesimälinnustosta.

Syötteen osayleiskaavan suunnittelualueilla on monipuolinen ja vaihteleva linnusto. Koska alueella on runsaasti vanhempia metsäkuvioita, myös vanhojen metsien lajeja kuten palokärkiä, hömötiaisia, töyhtötiaisia ja kuukkeleita löytyy alueelta kohtalaisesti. Myös silmälläpidettävälle pohjansirkulle löytyy sopivaa suoelinympäristöä eli rämettä. Linnustollista merkittävyyttä edustaa myös viime vuosina yleistynyt sinipyrstö, jota tavattiin kahden laulavan yksilön voimin. Näistä ainakin Pikku-Syötteen reviiri lienee vakituinen elinympäristö, koska aiempia havaintoja on ainakin vuodelta 2019. Vaikka sinipyrstö ei ole uhanalainen, kertoo lajin olemassaolo paikalla metsän hyvästä ekologisesta tilasta. Monet havaituista huomionarvoisista lajeista ovat ihmisen muokkaamilla alueilla viihtyviä lajeja, kuten rantasipi, haarapääsky, räystäspääsky, västäräkki, ja harakka. Näistä esimerkiksi räystäspääskyjä ja haarapääskyjä pesi Iso-Syötteen itäpuolella Kide-hotellin räystään alla useampi pari. Räystäspääsky on erittäin uhanalainen ja haarapääsky puolestaan vaarantunut

5. LÄHTEET

BirdLife Suomi 2024: FINIBA-rajaukset. <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/finiba/finiba-rajaukset/> [viitattu 3.10.2024]

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus. Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus.

Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M. & Virolainen, E. 2002: Suomen tärkeät lintualueet. FINIBA. BirdLife Suomen julkaisuja (No 4.). ISBN 951-98457-4-7. 141 s.

Luonnonvarakeskus 2021: Puuston ikä 2021. Monilähteisen valtakunnan metsien inventoinnin (MVMI) kartta-aineisto 2021. Paikkatietoaineisto [viitattu 14.10.2024].

Mäkelä K. & Salo P. 2023: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43: 2023.

Suomen ympäristökeskus 2024a: Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa. Puustoisten elinympäristöjen monimuotoisuusarvojen Zonation-analyysi. Paikkatietoaineisto [viitattu 14.10.2024].

Suomen ympäristökeskus 2024b: Natura2000-alueet.

<https://syke.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=1ec276d5e14b4888993285fcb447b3dc> [viitattu 3.10.2024].

Suomen Lajitietokeskus 2024: Laji.fi-portaali. Luonnontieteellinen keskusmuseo. Helsingin yliopisto. <https://laji.fi/> [salatun ja karkeistetun lintuaineiston tietopyyntö tehty 31.1.2024].

Sweco 2023: Iso-Syötteen asemakaavan muutos kortteleiden 73, 74 ja 75 alueella. Pesimälinnusto- ja liito-oravaselvitys. Pdf-raportti. 15 s.

Ina Tirri, luontoasiantuntija, ekologi FM
Atte Lindqvist, luontoasiantuntija, biologi FM

Sweco Finland Oy

Sweco | SYÖTTEEN OSAYLEISKAAVAN PESIMÄLINNUSTOSELVITYS

Työnumero: 25010967-007

Päiväys: 5.11.2024

Versio: Valmis